

**GLABALLASHUV JARAYONIDA VA IJTIMOIIY HAYOTNING
O'ZARO TSIRI.****Usmonova SH.SH****Jabborova S.M****Yusupova Saodat****Soyibova Havasxon***Andijon davlat pedagogika**inistituti talabalari*

Anatatsiya: maqolada hozirgi globallshuv jarayonida dinning ijtimoiy hayotimizga o'zaro tasiri haqoda soz boradi. Bu maqolada din va ijtimoiy hayotda bo'layotgan voqealarni ijobiy va salbiy tomonlari ochiqalanadi.

Kalit so'zlar: din, glaballashuv.

Bugungi kunda globallashuv insoniyat hayotining barcha soxalariga chuqur kirib birayotgan, davlatlararo chegaralarni nisbatdan shaffoflashtirayotgan va millatlar aro aloqalarni kengaytirayotgan jarayon sifatida e'tirof etiladi. Ushbu jarayon nafaqat iqtisodiy siyosiy balki ma'naviy va ijtimoiy sohalarda ham chuqur o'zgarishlar keltirib chiqarmoqda. Ayniqsa, din ijtimoiy hayot o'rtasidagi munosabatlarda yangi tendensiyalar paydo bolmoqda. Din jamiyat hatotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u insonlarning axloqiy, madaniy va ma'naviy qarash larini shakillantiradi. Shu bilan birga glaballashuv jarayoni diyniy qadriyatlarining qayta talqin etilishiga, diniy bag'rikenglik va muloqot madaniyatini kengayishiga sabab bo'lmoqda. Ammo bu jarayon bilan bir qatorda, ayni hollarda diniy ekstramizim madaiyatsizlik va begona g'oyalar tasirining kuchayoshikabi holatlar ham kuzatilmoqda. Shu boisdan, globallashuv davrida din va ijtimoiy hayotning o'zaro tasirini chuqur taxlil etish milliy va diyniy qadriyalar uyg'unligini ta'minlash, yosh avlodni ma'naviy jihatdan yetuk shaxs sifatida tarbiyalash masalalari dolzard ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqolada globallashuv jarayonining mohiyati, uning din va ijtimoiy hayotga ta'siri hamda O'zbekiston tajribasi asosida dini ana'naviy barqarorligini mustahkamlash masalalari yoritiladi.

Globalashuv tushunchasi: Globalashuv so'zi inglizcha " global" so'zidan kelib choqqan. GLOBAL- umumjahon, butun dunyoga oid degan bo'lib, globallashuv esa butun dunyo miqiyosida kengayish jarayoni hisoblanadi. Hozirda globallashuv dunyoda eng kuchili jarayonlardan biri. Ayniqsa quyidagi sohalarda eng yuqori darajada avj olgan; texnologiya va internet, iqtisodiy, madaniy. Ta'lim va ilmfan kabi yo'nalishlarda hozirgi globallashuv eng yuqoricho'qqisida, chunki dunyo internet orqali bir – biriga to'liq bog'langan. Hozirda glaballashuvning tez suratda o'sib borishi tufayli diniy tarafga ham o'z tasiini o'tkazmoqda. Shu qatorda insoniyat

hayotida dinning o'zni ma'naviy qadiriylari, ishtimoiy tartib-intizom vabag'ri kenglik jarayonlarini kuchaytiradi. Bunda **dinga ijobiy va salbiy tarafdin** tasirlarini ko'rib chiqadigonbolsak .**Ijobiy ta'sirlari:** diniy bilimlarning tez tarqalishi: 1YouTube,Telegram, sayitlari orqali dunyodaqi axoli diyniy bilimlarmiham olmoqda,2 islom dinida ham Qur'oni karim,hadis, va ularninhg tafsirlarini onlayin o'qib o'rganish imkoniyatlari bo'lmoqda .Islom madanyatini misol qilib oladigon bo'lsak halollik industriyasi (halol turizim,halol taomlar) kabi yonalishlardi olsak ham boladi. Ta'lim sohasida Arab tili o'rganuvchilarning ham soni ortib bormoqda .Butun dunyo musulmonlari bir-birlarining muammosidam hamtellikda xabardor bo'lishmoqda.Afsuski harbir narsaning ikki tarafi bo'l gani kabi globallashuvning ham salbiy ta'sirlari ham mavjut .**Salbiy ta'sirlari:** 1. begona g'oyalarning tez kirib kelishi.Diniy talimotga mos kelmaydigon hayot tarsi,axloqsizlikka undovchi kontentlar,ma'navivatsiz ko'n gilhushliklar.2.Yoshlar etiborini chalg'utuvchi omillar TikTok,gaming,shou-biznesning bazi jihaatlari diniy qarashning,qadiriya va madaniyatni suslashishi ga olib keladi.3. bular Ichida yana islomga qarshi propagandsalarni ham kiritsak boladi .Bazi ommaviy axborot vosiitalari dinning noto'g'ri talqin qilishi mumkun.

Shu boyizdan dinninh inson hayotidagi o'zni katta ahamyatga ega. Din insonning ruhiy tayanchi va hayot mazmunini tushunishda yordam beradigon eng kuchli man badir1.**Din inson hayotida ma'naviy barqarorlik beradi. Yaxshi- yomonni ajratishga** o'rgatadi. **Yolg'izlikni yengishga**, tasalli topishga yordam beradi.**Axloqiy mezonlardi** belgilaydi. **Umid,sabr,shukr,qat'iyat** kabi fazilatlaridi mustahkamlaydi.Insoning hayotining eng katta savollariga javob beradi:

- + Men kimman?
- + Nima uchun dunyodaman?
- + O'limdan kegin nima bor?
- + Yaxshilik -yomonlik nima?

Aytib o'tilganlarga yaqol misok islom diyning kitobi Qur'oni karim hisoblanadi.

2.Dinning jamiyatdagi o'zni axloqiy asosni yaratadi.

- + Tartib -intizonga
- + Oila mustaxkam bo'lishiga xizmat qiladi.
- + Insonlarni birlashtiradi.
- + Halollikni targ'ib qiladi.zulum va adolatsizlikka qarshi turishga undaydi.
- + Vatan parvarlikka chorlaydi.

Din bo'lmaganda zamiatda axloqiy mezonlar zayiflashar edi.

3.Dining madaniyatdagi o'zni: harbir xalqning san'ati, musiqasi, adabiyoti, me'morchiligi,liboslari-barchasi din bilan bog'liq : masalan Masjidlar memorchiligi.

Qur'on xattotligi(kalligrafiya)₁

Tasavvuf₂ shariyati

Milliy kiyimlarning poklikka bog'liqqoidalari

Din madaniyatining chuqur ildizi va ruhi hisoblanadi. Har bir milatning ajdodlarida qolgan merosi va qon - qoniga singib ketgan milliy etiqodni vatan parvarlikni aks ettiruvchi vositalar dir.

4.Dinning axloqiy o'rni: axloq odob tushunchalari dunyoviy va dinning mustasxkam ligini saqlab quluvchiva o'z munosabatlarningeng mustasxkam poy devori hisoblanadi. Islom dini axloqida....

Halollik.

Mehir – oqibat.

Adolat.

Sabor.

Tavozalik.

Gunoxdan saqlanish.

Kabi fazilatlarni ustun qo'yadi. Jamiyatda ham ijtimoiy hayotda ham din va globalashuvda hamodam larning bir-biriga hurmat bilan bolgan munosabatda bo'lishi aynan din orqali shakillanadi.

5.Dinning hozirda globalashuv sharoitidagi o'rni. ozirda globalashuv jarayoni jadalashayotgan payitda dinning orni ham katta rol o'nnamoqda.

Dinning vazifasi ham yanada muhim lashdi:

Ma'naviy mezonni saqlab qolish.

Begona zararli goyalardanhimoya qilish..

Insondi maqsadsizlikdan qutqarish.

Turli millatlarni axloqiy birlikda ushlab turish.

Ruhiy boshliqni to'ldirish.

Shu sababli , zamonaviy davirda, texnologiya lar asrida yangi o'sib kelayotgan avlodlar davrida dinning o'rni yanada kuchayib bormoqda.

O'zaro ta'sir shakillari: madaniy almashinuv , diniy pulurizim₃, ishtimoiy tarmoqlar tasiri modernizatsiya₄ va sekulyarizim₅ o'zaro tasir shakillarining bir qismiga aylanib qolgan.

Madaniy almashinuv: turli din vakillari o'rtasida muloqotva bag'rikeng liikni rivojlantiradi. Bunga misol elchilarning boshqa davlatlar aro hamkorliklari, san at ning rivojlanishi, sipo'r musobaqalari kiraedi.

Diniy pulurizim - jamiyatda turli diniy oqimlarning birgalikda mavjut bo'lishi. Bunga misol : vatanimizda turli milatlar istiqomat qilishi, universitetlarda talabalarning talim olishi.

Ijtimoiy tarmoqlatning ta'siri - diniy g'yalarglobal axborot oqimiga keng tarqaladi. M: You Tube, Tik Toc. Sababi ishtimoiy tarmoqlarda aniq malu motlat kamligi. ko'p malumotlar sohta ekanligi va noto'g'ri talqin qilinishi yetkazilishi.

Modernizatsiya va sekulyarizim ayrim jamiyat larda diniy qadiriylatlarning nisbatdan zayiflashivu. Zayiflashuvining sababi turli diniy va ma'daniy qarashlarning aralashib ketishi va bir biriga solishtirishlar va aniq malumotga ega bolmasda malumot yetkazishlar din iy qadiriylatlarning nisbatdan zayiflashuviga balkim oldi olin masa o'sha dinning yo'qalib borishiga olibham keladi. Shu nuqtai nazardan, globallashuv jarayoni jamiyat oldida katta imkoniyatlar bilan bir qatorda mas'uliyatli vazifalarni ham qo'yadi. Milliy manfaatlarni himoya qilish, raqobatbardoshlikni oshirish, ta'lim va texnologiyalarni modernizatsiya qilish, yoshlarni global fikrlashga o'rgatish bugungi kunning dolzarb ehtiyojidir.

Xulosa qilib aytganda, globallashuv va ijtimoiy hayot o'rtasidagi o'zaro ta'sir murakkab, ko'p qirrali va dinamik jarayondir. U jamiyatni yangi imkoniyatlar sari yetaklasa-da, ongli yondashuv va samarali boshqaruvni talab qiladi. Globallashuvdan to'g'ri foydalanish — taraqqiyot va ochiqlik, noto'g'ri boshqarish esa ijtimoiy nomutanosiblikka olib kelishi mumkin. Shuning uchun har bir davlat, har bir jamiyat globallashuv oqimida o'z yo'lini to'g'ri belgilab, milliy manfaat va global hamkorlik o'rtasida muvozanatni topishi zarur.

Ramiy vailmiy manbalar ga ko'ra O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi - davlat va din munosabatlari haqida asosiy hujatlar keltirilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining faemonlari va qarorlari - diniy bag'ri kenglik, yoshlar maanaviyati, estremizimga qarshi kurash boyicha

O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi saytida chop etilgan maqolalar orqali ham ko' rishimiz mumkun.

Ilmiy maqolalar va adabiyotlar ham mavjut;

1. Giddens, A. The Consequences of Mogernity – globallashuvning ishtimoiy jarayonlarga ta'siri.
2. Robertson, R. Globalization; Social Theory and Global Culturre – madan yat va din nuqtaiy nazaridan glabalashuv.
3. O'zbekiston Respublikasining birinchi Prizidenti. Islom Abdug'nivich .Karimovning – Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch- diniy manaviy qadiriylatlar haqida.
4. Turonshunoslik, falsafa va sotsiologiya yo'nalishidagi maxalliy ilmiy jurnallar; falsafa va huquq, ma'naviyat, ijtimoiy fanlar zurnallar.